

Sygn. akt **II AKz 548/22**

POSTANOWIENIE

Dnia **17 sierpnia 2022 r.**

Sąd Apelacyjny w Krakowie w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Robert Pelewicz /del./

Protokolant: Paulina Klaja

po rozpoznaniu w sprawie D. S. i K. G.

oskarżonych z art. 252 § 1 k.k. i innych

w przedmiocie zażalenia obrońcy oskarżonego z wyboru K. G. na zarządzenie z dnia 15 lipca 2022 r., w sprawie II AKa 208/22, o odmowie wyrażenia zgody na korzystanie z aparatu telefonicznego przez tymczasowo aresztowanego K. G.

na podstawie art. 437 § 1 k.p.k. w zw. z art. 217c § 4 k.k.w.

postanowił:

utrzymać w mocy zaskarżone zarządzenie.

UZASADNIENIE

Zarządzeniem z dnia 15 lipca 2022 r., w sprawie II AKa 208/22, odmówiono wyrażenia zgody na korzystanie z aparatu telefonicznego przez tymczasowo aresztowanego K. G. z matka A. K.. W uzasadnieniu zarządzenia wskazano, że w sytuacji gdy podstawą zastosowania, przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania, jest także treść art. 258 § 2 k.p.k., a więc i obawa utrudniania postępowania karnego w inny sposób niezgodny z prawem, to podstawa odmówienia korzystania przez tymczasowo aresztowanego z aparatu telefonicznego w kontaktach z matką A. K. może umożliwić oskarżonemu właśnie takie bezprawne utrudnianie postępowania karnego i stanowić tym samym zagrożenie dla prawidłowego prowadzenia postępowania karnego. Zwłaszcza, że matka oskarżonego jest świadkiem w sprawie i nie skorzystała z prawa do odmowy zeznań.

Zażalenie na powyższe zarządzenie złożył obrońca oskarżonego adw. J. B. zarzucając błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zarządzenia mający wpływ na jego treść, a polegający na ustaleniu, że zachodzi uzasadniona obawa, iż kontakt telefoniczny z matką miałby zagrozić prawidłowemu prowadzeniu postępowania, zwłaszcza w sytuacji, że oskarżony wielokrotnie kontaktował się z matką „podczas toczącego się postępowania, co w żaden sposób nie wpływało na jego przebieg;” (3160).

W konkluzji zażalenia obrońca oskarżonego wniósł o uchylenie zaskarżonego zarządzenia i wyrażenie zgody oskarżonemu K. G. na kontakt telefoniczny z matką A. K..

Sąd Apelacyjny w Krakowie stwierdził, co następuje:

Zażalenie obrońcy oskarżonego na uwzględnienie nie zasługuje.

Oceniając zarzut zgłoszony przez obrońcę oskarżonego, należy w pierwszej kolejności zwrócić uwagę na istotę tymczasowego aresztowania jako najsurowszego (izolacyjnego) środka zapobiegawczego, definiowanego jako środek przymusu stosowany wobec oskarżonego w celu zabezpieczenia prawidłowego toku procesu (por. S. Waltoś, Proces karny. Zarys systemu, Warszawa 2008, s. 421). Tymczasowe aresztowanie jest bez wątpienia najbardziej dolegliwym i kontrowersyjnym środkiem przymusu, a ściśle środkiem zapobiegawczym (zapobiegającym uchylaniu

się od sądu), którego zasadniczym celem jest zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania lub zapobiegnięcie popełnieniu przez podejrzanego (oskarżonego) nowego, ciężkiego przestępstwa. Drastyczność tego środka wynika z jego bezpośredniej ingerencji w sferę wolności człowieka - tymczasowe aresztowanie jest jedynym spośród środków zapobiegawczych, środkiem izolacyjnym, polegającym na pozbawieniu wolności oskarżonego chronionego domniemaniem niewinności, gwarantowanym zarówno na płaszczyźnie konstytucyjnej (art. 42 ust. 3 Konstytucji RP), jak i normatywnej/ustawowej (art. 5 k.p.k.).

Istotne dla pełnego odkodowania konsekwencji procesowych zaskarżonego zarządzenia, jest zrozumienie, że tymczasowe aresztowanie spełnia kilka funkcji. Bezsporne i powszechnie akceptowane są jedynie funkcje procesowe tymczasowego aresztowania, przede wszystkim funkcja zabezpieczająca (ochrona prawidłowego toku postępowania karnego) i prewencyjna (uniemożliwienie bezprawnego wpływania na prawidłowy tok postępowania), a także akcesoryjna funkcja ochronna (zapobiegnięcie popełnieniu przez oskarżonego nowego, ciężkiego przestępstwa). Znaczna część przedstawicieli doktryny prawniczej uznaje, że innych (pozaprosesowych) funkcji środek ten nie spełnia, w szczególności zaś niedopuszczalne jest traktowanie tymczasowego aresztowania jako środka restrykcji w stosunku do podejrzanego (oskarżonego) (por. D. Dudek, *Konstytucyjna wolność człowieka a tymczasowe aresztowanie*, Lublin 1999, s. 275 i n.; T. Grzegorzczak, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2007, s. 550 i n.).

Stosowanie izolacji w ramach tymczasowego aresztowania jest uzależnione od spełnienia przesłanek wskazanych w art. 249 § 1 k.p.k. (tzw. podstawa ogólna tymczasowego aresztowania) i art. 258 k.p.k. (tzw. podstawy szczególne). Można je zastosować wówczas, gdy zebrane w sprawie dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo popełnienia przez podejrzanego zarzucanego mu przestępstwa i jednocześnie zachodzi uzasadniona obawa, że będzie on bezprawnie wpływał na prawidłowy tok postępowania (obawa ucieczki lub obawa mactwa). W określonych wypadkach potrzeba zastosowania tymczasowego aresztowania w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania karnego może być uzasadniona groźącą oskarżonemu surową karą (art. 258 § 2 k.p.k.). Wyjątkowo tymczasowe aresztowanie może nastąpić także wtedy, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony, któremu zarzucono popełnienie zbrodni lub umyślnego występku, popełni przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu powszechnemu, a zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził (art. 258 § 3 k.p.k.).

W odpowiedzi na zarzuty obrońcy zawarte w uzasadnieniu zażalenia wymaga zasygnalizowania w tym miejscu, że i orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej ETPC) dopuszcza pozbawienie wolności człowieka nawet tylko i wyłącznie na podstawie pozytywnej przesłanki szczególnej z art. 258 § 2 k.p.k., jako samoistnej podstawy izolacji oskarżonego w warunkach tymczasowego aresztowania, stwierdzając, że surowość wyroku, jaki może zapaść w przyszłości i związany z nim ciężar gatunkowy stawianych zarzutów daje organom krajowym uzasadnioną podstawę do przyjęcia ryzyka ucieczki, a nawet popełnienia ponownego przestępstwa. ETPC orzekł tak w sprawach przeciwko Polsce (skarga nr 44722/98 i skarga nr 24205/06), na gruncie art. 5 ust. 3 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm. - dalej EKPC). Dodatkowo w wyroku z 23 czerwca 2005 r. (skarga nr 44722/98 Ł. przeciwko Polsce) ETPC wprost wskazuje, że surowość wyroku, jaki może w przyszłości zapaść i związany z nim ciężar gatunkowy stawianych zarzutów daje organom krajowym uzasadnioną podstawę do przyjęcia ryzyka ucieczki, czy innego bezprawnego utrudniania postępowania karnego, a nawet ponownego popełnienia czynów zabronionych (zob. także skarga nr 24205/06 K. przeciwko Polsce, czy skarga nr 33977/96 I. przeciwko Bułgarii). Oczywiście przy uwzględnieniu zasady adekwatności środka zapobiegawczego do zmiennej sytuacji procesowej wyrażonej w art. 258 § 4 k.p.k., korespondującej z eksponowanym w orzecznictwie ETPC, nakazem uwzględniania przy ocenie stosowania i przedłużania tymczasowego aresztowania dynamicznej sytuacji procesowej, która powoduje, że przesłanki, którymi można było zasadnie usprawiedliwić wiążącą się z tym środkiem zapobiegawczym ingerencje w wolność oskarżonego, na dalszych etapach postępowania mogą nie występować. Wymienić tu należy w szczególności wyroki ETPC: z 18 stycznia 2007 r. w sprawie E. przeciwko Łotwie (skarga nr 73819/01); z 20 maja 2008 r. w sprawie F. przeciwko Polsce (skarga nr 55470/00); z 20 maja 2008 r. w sprawie G. przeciwko Turcji (skarga nr 16330/02); z 4 listopada 2008 r. w sprawie E. K. przeciwko Polsce (skarga nr 12269/02).

Zważywszy zatem na cele tymczasowego aresztowania jako najdotkliwszego środka zapobiegawczego, ograniczenia w zakresie możliwości uzyskania kontaktów telefonicznych tymczasowo aresztowanego w porównaniu z analogicznymi uprawnieniami skazanego są usprawiedliwione. Odnosi się to nie tylko do sytuacji, w których szczególną podstawą zastosowania czy przedłużenia tymczasowego aresztowania była uzasadniona obawa, że oskarżony będzie nakłaniał do składania fałszywych zeznań lub wyjaśnień albo w inny bezprawny sposób utrudniał postępowanie karne. Również w wypadku uzasadnienia tymczasowego aresztowania inną podstawą szczególną wymienioną w art. 258 k.p.k. nieograniczony dostęp tymczasowo aresztowanego do kontaktów telefonicznych może kolidować z celami prowadzonego przeciwko niemu postępowania karnego. Wyznacza je art. 2 § 1 k.p.k., stanowiąc, że: "Przepisy niniejszego kodeksu mają na celu takie ukształtowanie postępowania karnego, aby: 1) sprawca przestępstwa został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba niewinna nie poniosła tej odpowiedzialności; 2) przez trafne zastosowanie środków przewidzianych w prawie karnym oraz ujawnienie okoliczności sprzyjających popełnieniu przestępstwa osiągnięte zostały zadania postępowania karnego nie tylko w zwalczaniu przestępstw, lecz również w zapobieganiu im oraz umacnianiu poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego; 3) uwzględnione zostały prawnie chronione interesy pokrzywdzonego; 4) rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w rozsądnym terminie".

Natomiast celem wprowadzenia zakazu przewidzianego w art. 217c k.k.w. jest zapewnienie realizacji głównego celu tymczasowego aresztowania, jakim jest zapewnienie prawidłowego toku postępowania karnego. W przeciwieństwie do obrońcy oskarżonego Sąd Apelacyjny dostrzega okoliczności zastosowania tymczasowego aresztowania związane z uzasadnioną obawą o to, że oskarżony będzie w inny bezprawny sposób utrudniał postępowanie karne (art. 258 § 2 k.p.k.). W świetle treści art. 217c § 2 k.k.w. organ, do którego dyspozycji pozostaje tymczasowo aresztowany, odmawia wyrażenia zgody na korzystanie przez niego z aparatu telefonicznego, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że zostanie ona wykorzystana w celu bezprawnego utrudniania postępowania karnego, czy też do popełnienia przestępstwa, w szczególności podlegania do przestępstwa. Nie ulega przy tym wątpliwości, że żadne inne podstawy nie mogą stanowić przyczyny odmowy wyrażenia zgody na korzystanie z aparatu telefonicznego przez tymczasowo aresztowanego.

Nie powinno jednak budzić wątpliwości, że tymczasowo aresztowany ma prawo do porozumiewania się z osobami mu bliskimi, ale ograniczenia do korzystania z aparatu telefonicznego przez osobę tymczasowo aresztowaną wskazane w art. 217c § 2 k.k.w. mają szczególny związek z ogólną charakterystyką i przesłankami zastosowania, przedłużenia stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. Dlatego też w sytuacji gdy podstawą zastosowania, przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania, jest obawa utrudniania postępowania karnego w sposób niezgodny z prawem, to podstawa odmówienia korzystania przez tymczasowo aresztowanego z aparatu telefonicznego będzie się opierać dokładnie na tych samych względach i wyraźnie dano temu wraz w uzasadnieniu zaskarżonego zarządzenia. W takim przypadku wszystkie sposoby prowadzące do nawiązania przez tymczasowo aresztowanego kontaktu ze światem zewnętrznym stanowią zagrożenie dla prawidłowego prowadzenia postępowania.

Co więcej, wbrew zarzutom skarżącego, który powołuje się na wcześniejsze kontakty telefoniczne oskarżonego z jego matką A. K., nie ma tu znaczenia czy obawa takiego zachowania tymczasowo aresztowanego pojawiła się przed, czy w trakcie zastosowania tymczasowego aresztowania, w efekcie czego sąd nie jest związany tym, że przykładowo na etapie postępowania przygotowawczego oskarżony miał udzieloną zgodę na kontakt telefoniczny z tymi osobami. Zgodnie z postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 21 lipca 2022 r., sygn. akt II AKa 208/22, podstawą dalszego stosowania tymczasowego aresztowania wobec oskarżonego K. G. była między innymi przesłanka szczególna w postaci groźby wymierzenia surowej kary, o której mowa w art. 258 § 2 k.p.k. (k. 3146-3148v). Okoliczności stanowiące podstawę przyjęcia istnienia przesłanki z art. 258 § 2 k.p.k. mogą więc wskazywać na istnienie obaw utrudniania prawidłowego toku postępowania. Już bowiem z samego tego faktu wywodzić należy obawę, że oskarżony mógłby utrudniać postępowanie, gdyby miał możliwość kontaktowania się telefonicznie z matką A. K., zwłaszcza, że matka oskarżonego jest świadkiem w niniejszej sprawie.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny w Krakowie utrzymał w mocy zaskarżone zarządzenie.